
Mottakere ifølge liste

Høring: Miljøkrav til anlegg i offentlige anskaffelser

DFØ ønsker innspill og tilbakemeldinger på forslag til standardformulerte krav og kontraktsvilkår for offentlige anskaffelser av anlegg. De endelige kravene skal publiseres som veiledning til offentlige innkjøpere i Norge.

Dette utkastet består av 24 ulike krav og kontraktsvilkår til anlegg som vi ønsker innspill på. I vedlegg har vi laget et høringsdokument der vi gir en generell orientering og ber om tilbakemelding på konkrete spørsmål, både knyttet til hele settet av krav, kriterier og kontraktsvilkår, og de enkelte forslagene. Vi ber om at høringsinstansene gir sine kommentarer på angitt sted i dette dokumentet.

Utfylt dokument med dine innspill sendes til postmottak@dfo.no med kopi til bjorn.kummeneje@dfo.no. E-posten med hørings svar bes merkes med «22/993 Høringsinnspill – miljøkrav til anlegg i offentlige anskaffelser». Offentlige virksomheter oppfordres til å sende hørings svar via eFormidling.

De faglige endringene i miljøkravene er begrenset. Vi tillater oss derfor å be om at innspill gis innen 1. november 2022. Det vil være mulighet for lenger frist.

Høringsinnspill vil bli publisert på hørings siden og blir offentlig tilgjengelig.

Vennlig hilsen

Bjørn Kummeneje

Seniorrådgiver

Kriterieveiviseren

For å gi veiledning om bærekraftige anskaffelser ble det i 2017 lansert en veiviser på anskaffelser.no. Veiviseren inneholder krav, forstått som kvalifikasjonskrav, tildelingskriterier, ytelseskrav og kontraktsvilkår, innenfor en rekke kategorier, blant annet Nybygg, Anlegg og Leie av eiendom.

En evaluering av veiviseren viser at brukerne synes at den er nyttig, men at den er litt for komplisert. Det er også behov for en gjennomgang av de eldste kravene som ble formulert i 2017, og den tekniske publiseringsløsningen må byttes ut. DFØ gjør derfor en full gjennomgang av kriterieveiviseren og vil lansere en ny versjon høsten 2022.

Kriterier for anlegg

Kravene og kriteriene for anlegg ble publisert i november 2020, og vår vurdering er at de fleste av kravene og kriteriene ikke har vesentlig behov for faglig revisjon, men at det er behov for forenkling. Nåværende veiviser inneholder krav, kriterier og kontraktsvilkår for 24 ulike emner. Kravene er gradert i basis, avansert og spydspiss, og det er gjort et skille mellom prosjektering og totalentreprise. Totalt er det derfor totalt 55 krav, kriterier og kontraktsvilkår innenfor kategorien «anlegg».

Tydeligere skille mellom tidligfase og utførelse

Vi opplever at skillet mellom prosjektering og totalentreprise er utydelig. Mange av kravene er like, og enkelte krav under totalentreprise er lite relevante der entreprenør kommer inn etter forprosjekt. Samspill og andre former for tidlig involvering av entreprenør gjør også at grensen flyttes.

I stedet ønsker vi å angi når i prosjektforløpet at kravet er egnet. Vi har tre forslag og ønsker innspill:

- ① Knytte kravene til stegmodellen (Bygg21 eller prNS 3467). prNS 3467 har den største detaljeringen, og det er denne som er brukt i høringsdokumentet.
- ② Tredeling ved å skille mellom tidligfase (til og med forprosjekt), detaljprosjektering og utførelse/overlevering. Detaljprosjektering kan da inngå i byggherrens ansvar som grunnlag for en utførelsesentreprise, eller inngå i en totalentreprise.
- ③ Todeling, ved å skille mellom planlegging/prosjektering (rådgiver) og utførelse (entreprenør).

① prNS 3467	1 Ide og behovs-identifisering	2 Prosjekt-innramming	3 Programmering og utredning	4 Skisse-prosjektering	5 For-prosjektering	6 Detalj-prosjektering	7 Produksjon og leveranser	8 Overlevering og ibruktakelse	9 Bruk og drift	10 Avvikling eller ombruk
②	Tidligfase					DP	Utførelse/overlevering			
② Byggherrestyrt	Tidligfase					DP	Utførelse/overlevering			
② Totalentreprise	Tidligfase					DP	Utførelse/overlevering			
③	Planlegging og prosjektering						Utførelse/overlevering			

Hvilken av de foreslåtte inndelingene vil være til best hjelp for å velge egnet krav?

Nye Veier: Overordnet bemerker Nye Veier AS («Nye Veier») at det er stor forskjell mellom et ordinært byggeprosjekt, og et infrastrukturprosjekt – herunder veiprojekter.

Ingen av inndelingene i tabellen over reflekterer etter vår oppfatning situasjonen for veiprojekter med totalentreprise. Bygg21 og prNS 3467 gjelder f.eks. bare for byggeprosjekter. Fasene i et byggeprosjekt er ikke sammenlignbare med utviklingen av et anleggsprosjekt frem til utbygging.

<p>Anleggsprosjekter deles normalt opp i utredning (KVU/ planprogram), teknisk hovedplan (kommunedelplannivå på plansiden), teknisk detaljplan (reguleringsplannivå på plansiden), byggeplan, produksjon og drift & vedlikehold.</p> <p>Nye Veier mener at man i veiprosjekter med totalentreprise bør skille mellom to viktige faser: 1) planfasen med utarbeidelse av reguleringsplan, og 2) utførelsesfasen med prosjektering og anleggsvirksomhet.</p> <p>De mål som byggherren oppnår i reguleringsplanen, herunder arealdelen, er svært vesentlig for å oppnå reduserte klimagassutslipp og god ivaretagelse av ytre miljø. I tillegg til de grep som kan gjøres i anskaffelser, er det viktig at regulerende myndighet får føringer i valg slik at en velger gode traséer også for klima og ytre miljø.</p>
<p>Bergen kommune Bymiljøetaten (BME): Nr. 2, en tredeling.</p>
<p>Andre kommentarer</p>
<p>Bergen kommune BME: Litt forvirrende at det henvises til prNS 3467 uten at det beskrives nærmere hva det er (så vidt jeg kan se). I vedlegg er det henvist til en standard: NS 3466 Etter søk på nett ser det ut som det er en standard som heter har vært på høring, men som ikke er lagt ut på standard.no enda.</p>

Tydligere skille mellom grunnleggende og ambisiøse krav

Nivået spydspiss utgår i sin helhet i den nye versjonen av kriterieveiviseren. For kategorien anlegg er dette nivået kun brukt for kravet «Utslippsreduksjon fra anleggsmaskiner, kjøretøy og utstyr».

Det beholdes en todeling kalt grunnleggende og viderekomme.

Grunnleggende: Kravene er ikke særlig krevende for innkjøper å bruke og det vil som regel være flere leverandører som kan levere og dokumentere oppfyllelse av kravet.

Viderekomme: For innkjøper som ønsker å være ekstra ambisiøse innen bærekraft. Kravene kan kreve mer arbeid for innkjøper og/eller leverandørene..

Vi vurderer at muligheten for å stille miljøkrav til anlegg er gode, og at markedssituasjonen er bra de fleste steder. I forslagene er derfor de fleste kravene innenfor anlegg definert som grunnleggende. Noen byggherrer ønsker å være mer ambisiøse. I dagens kriterieveiviser er dette ivare tatt ved at samme krav finnes i en basisversjon og en avansert versjon. Tilbakemeldinger tyder på at dette er forvirrende.

Vi forslår nå at en høyere ambisjon kan ivaretas ved at det grunnleggende kravet skjerpes ved å stille tilleggskrav, f.eks. ved å inkludere flere materialer, eller ved å øke en prosentandel. Der dette er relevant er det gitt forslag til hvordan et grunnleggende krav kan skjerpes. Gi gjerne kommentar om dette under det enkelte krav.

<p>Hva tenker dere om at grunnleggende og avansert for samme krav er slått sammen, og erstattet av grunnleggende krav og forslag til tilleggskrav?</p>
<p>Nye Veier ønsker å understreke viktigheten av at det tas utgangspunkt i byggherrens mål og forpliktelser på klima og ytre miljø, herunder klima- og miljøstrategi, når kontraktskravene fastsettes. Disse bør være utformet for å identifisere viktige temaer for å oppnå reduserte klimagassutslipp og god ivaretagelse av ytre miljø, sett i lys av byggherrens virksomhetsområde og aktiviteter. Vi mener at det hadde vært fordelaktig om det fremgikk klarere at kontraktskravene</p>

<p>ikke bør velges som en «standard» løsning, uten at de er relatert til byggherrens mål og det konkrete anlegget som skal bygges.</p> <p>Når det gjelder skillet mellom grunnleggende og avanserte krav, så ønsker Nye Veier å understreke at mindre detaljerte krav med fokus på entreprenørens leveranser (funksjonskrav) kan gi like høy måloppnåelse, som en detaljstyring av hvordan entreprenøren løser oppgaven på. Et godt formulert funksjonskrav vil gi leverandører insentiver til å levere et produkt som ivaretar kravene på mest mulig hensiktsmessig og kostnadseffektiv måte. Det kan derfor med fordel utvikles forslag til mer funksjonsbaserte krav på flere av temaene. Det er i denne sammenheng viktig at byggherre gjennomfører god, effektiv og risikobasert oppfølging av entreprenørs leveranser.</p> <p>Som en overordnet kommentar, som knytter seg til flere av kravene under, ønsker Nye Veier å fremheve at krav til dokumentleveranser må være risikobaserte, samt spisset inn mot leveransekrav og gjennomføring, Dokumentleveranser er ikke et mål i seg selv – og burde heller ikke være et virkemiddel for å gjøre et krav mer «avansert».</p> <p>Dessuten bør forhold som allerede følger av krav fra offentlige myndigheter, generelt ikke inntas som særskilte kontraktskrav med mindre det foreligger spesifikke grunner til det. I utgangspunktet skal alle leverandører følge lovkrav, og kontraktskrav bør gjelde leveranser som går utover lovkrav. Dette gjelder eksempelvis krav som følger av plan og bygningsloven, forurensningsloven, produktkontrollloven og naturmangfoldloven med tilhørende forskrifter.</p>
<p>Bergen kommune BME: Virker OK</p>
<p>Andre kommentarer</p>
<p>Bergen kommune BME: Inntrykk er at kriterieviseren fremdeles vil være krevende for de fleste innkjøpere å ta i bruk. Den er litt overveldende, selv om det klart er mye god og nyttig informasjon.</p>

Nye krav

Miljøprogram og Miljøoppfølgingsplan (MOP)

Miljøoppfølgingsplan og MOP anses å være like relevant for anlegg som for bygg. Kravformuleringen for bygg er lagt til grunn forslag til to nye kontraktsvilkår.

<p>Kommentarer</p>
<p>Nye Veier: Selv om dette kan være et relevant krav for anleggsprosjekter, mener Nye Veier at det er viktig at det tas tilstrekkelig høyde for forskjellene mellom et anleggsprosjekt og et byggeprosjekt. F.eks. synes forklaringen under headingen «Hovedformål» (tredje avsnitt) på Miljøprogram å være skrevet for et byggeprosjekt. Det står her følgende: «Jo tidligere i planleggingen miljøambisjonene er lagt, og naturmangfoldet på tomte og materialprodukter med risiko for miljøgifter er kartlagt, jo enklere er det å øke miljøytelsen innenfor kostnadsrammen, og dermed få en vellykket anskaffelse». Det er lignende formuleringer under «Hovedformål» på kapittelet om MOP.</p> <p>Formålet med å ha en miljøplan/MOP som en kontraktsleveranse må være at entreprenøren svarer ut risikoene identifisert av byggherre, supplert med egne risikovurderinger for anleggsgjennomføringen, og bringer risikoen ned til et akseptabelt nivå ved iverksettelse av tiltak. Dette poenget bør komme klarere frem. Det er viktig at en miljøplan/MOP, blir et godt verktøy i operasjonell gjennomføring av anleggsutbyggingen, og ikke et dokument på flere sider som ikke har en rolle i utførelsen.</p>

Bergen kommune BME: Tror det kan være et veldig nyttig verktøy, men som sagt virker det litt overveldende å ta i bruk i tillegg. Det vil kreve en form for opplæring av både byggherrer og entreprenører.

Sikre lovlig og bærekraftig trevirke for anlegg

Kravene til trevirke skjerpes inn. Kravet er en kopi av tilsvarende krav for bygg og møbler.

Kommentarer
PEFC: Som støttende dokumenter / referanser på korrekt dokumentasjon har PEFC utarbeidet en enkelsjekkliste på vår hjemmeside https://pefc.no/hva-du-kan-gjore/etter-spor-pefc som også bør være med under relaterte lenker.
Nye Veier: Dette kravet er nok noe mindre relevant for anlegg enn for bygg, men kan være relevant i noen prosjekter, da bruk av tre har økt de siste årene, og i forbindelse med utsmykning og lignende. Hvor det allerede foreligger lov eller forskriftskrav, så burde det normalt ikke være nødvendig å kontraktsfeste et slikt krav i tillegg. Nye Veier mener at risikobasert oppfølging av bygge- og anleggsarbeidene da er det beste virkemiddelet. Oppfølging av CITES forskriften er et slikt eksempel. Egenerklæring som eksempelet foreslår som virkemiddel for verifikasjon kan være dokumentasjon som fremlegges, dersom prosjektets risikovurdering tilsier at dette er et særlig punkt som bør følges opp i det konkrete bygge- eller anleggsprosjektet.
Bergen kommune BME: Virker ok
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Kravet om lovlig og bærekraftige trevirke gjelder all bruk av tre og trebaserte materialer, også til midlertidige konstruksjoner, forskaling m.m. Det presiseres at bærekraft og lovlig dokumenteres på to forskjellige måter. Bærekraft gjennom sertifisering, Lovliget gjennom egenerklæringen.

Eksisterende krav

Miljøkoordinator

Det grunnleggende kravet er å ha en navngitt person som miljøkoordinator, uten spesifikke kompetansekrav. I det viderekomne kravet er det forslag til formalkompetanse eller erfaring.

Kommentarer
Nye Veier mener generelt sett at det i en totalentreprise ikke bør stilles krav til personer, men til leverandøren som er ansvarlig for å ivareta kravene i kontrakten med sin organisasjon. Dersom det skal stilles krav til formalkompetanse og erfaring er det viktig at krav til formalkompetanse og erfaring må sees opp mot hva slags prosjekt som skal utføres og hvor omfattende og krevende oppfølging det er på miljøsidene. Dette for å ivareta prinsippene om forholdsmessighet og konkurranse.
Bergen kommune BME: Virker ok

Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Byggherre må vurdere kravene til formalkompetanse ut fra prosjektets størrelse og miljøutfordringer.

Miljøstyringssystem (miljøledelsessystem)

I dagens kriterieveiviser finnes dette kravet både formulert som et kvalifikasjonskrav og som et kontraktsvilkår, dvs. at kravet gjøres gjeldende fra et tidspunkt etter kontraktsinngåelse. Skillet mellom basis og avansert er knyttet til måten det dokumenteres (basis – uten sertifikat, avansert – med sertifikat). Vi foreslår et grunnleggende krav om et miljøstyringssystem, og aksepterer flere dokumentasjonsmåter.

Vi vurderer at krav om miljøstyringssystem er et viktig og relevant krav for store/kompliserte anleggsprosjekter. Mange leverandører har også innført slike systemer. Oppfyllelse av kravet etter kontraktsinngåelse gir svakere styringsmulighet for oppdragsgiver. Vi foreslår derfor at kravet formuleres som et kvalifikasjonskrav, på linje med andre krav til leverandørens kompetanse og kapasitet. Kravet oppfylles ved å legge fram et gyldig sertifikat, eller annen dokumentasjon der leverandøren ikke har hatt mulighet for å få slik attest, jfr FOA §16-7.

For hvilke prosjekter bør miljøstyringssystem være et krav?
Nye Veier er enig i at dette bør være et kvalifikasjonskrav. Omfanget av kravet bør stå i forhold til kontraktens omfang. Veianlegg – da spesielt totalentrepriser – er ofte store kontrakter der dette bør være et «obligatorisk» kvalifikasjonskrav.
Bergen kommune BME: Det bør være krav i de fleste b/a kontrakter/prosjekt, med noen få unntak der man vet markedet er umodent. Der bør man finne muligheter for å stimulere til endring. Bergen kommune benytter det i dag som kvalifikasjonskrav.
Miljøfyrtårn: Relevante steg Krav-forslaget anbefaler å vurdere kvalifikasjonskrav om miljøstyringssystem under steg 7, produksjon og leveranse. Miljøfyrtårn mener det er hensiktsmessig å vurdere krav om miljøstyringssystem også i steg 5 og 6; for- og detaljprosjektering. Som kravforslag 1 sier, vil beslutninger som tas i disse fasene ha avgjørende betydning for selve produksjonen og for anleggets klima- og miljøpåvirkning i løpet av dets levetid. Der prosjekterende og entreprenører miljøsertifisert, vil både virksomhetene og ansatte i prosjektet ha en forståelse for og kontinuerlig arbeide for å forbedre sentrale klima – og miljøpåvirkninger.
Type krav Høringsbrevet foreslår kvalifikasjonskrav om miljøledelse på grunnleggende nivå. Miljøfyrtårn er enig i at dette er en god vurdering i modne markeder. Miljøledelse er et krav som leverandører vil kunne oppfylle innen en rimelig tidsramme på omtrent seks måneder. Kravet er enkelt å følge opp for innkjøper, både ved kontraktsinngåelse og i kontraktsoppfølgingen. De fleste leverandører vil være i stand til å levere på kravet uten uforholdsmessig bruk av ressurser. Det har likevel høy klima- og miljøeffekt at leverandøren gjennom kontraktsperioden arbeider kontinuerlig med å redusere klima- og miljøavtrykket fra tjenesten den leverer.
Der markedet er umodent, kan kravet også vurderes som et kontraktsvilkår som skal oppfylles innen 6-12 måneder. Dette bør også vurderes som grunnleggende da det ikke krever mye av innkjøper og det er et vilkår de aller fleste leverandører vil kunne oppfylle innen en viss tid, for eksempel seks måneder. Vedlegget til hørings brevet nevner dette under «informasjon om kravet». Vi foreslår å legge til den uthevede setningen over i første avsnitt under «informasjon om

kravet», som en oppfølging av setningen om markedsdialog. Kontraktsoppfølging er naturligvis viktig.
Hvem skal kunne utstede attest?
Bergen kommune BME: Usikker
<p>Miljøfyrtårn: Vedlegget til høringsbrevet foreslår følgende krav til dokumentasjon: «Leverandørens miljøstyringssystem dokumenteres med attest utstedt av uavhengig organ som viser at leverandøren oppfyller gjeldende ISO 14001, EMAS eller Miljøfyrtårn for relevant bransje, eller tilsvarende. <i>Det uavhengige organet må være akkreditert av Norsk akkreditering eller tilsvarende organer.»</i></p> <p>Miljøfyrtårn anbefaler å slette den siste setningen (markert i kursiv over) ettersom vi tror denne kan skape forvirring og usikkerhet om hvordan «tilsvarende organer» defineres. Innkjøpere og sertifiserte leverandører vil ofte ikke ha kompetanse til å vurdere dette.</p> <p>Sertifiseringsorganets kvalitetssikring og uavhengighet er likevel viktig. ISO14001, EMAS og Miljøfyrtårn er offentlig godkjente tredjepartssertifiseringer av miljøledelsessystem med godkjente uavhengige sertifiseringsordninger. Ett av kravene som stilles til offentlig anerkjente tredjepartssertifiserte miljøledelsessystem er nettopp sertifiseringsmyndighetens uavhengighet. Vi mener derfor at setningen er overflødig.</p>
Andre kommentarer eller forbedringsforslag?
Nye Veier: Her og mange andre steder bruker man begreper som «bygg», «byggeplass» og «byggeprosjekt». Det burde vært byttet med anlegg, anleggsplass, anleggsprosjekt etc.
Bergen kommune BME: Hvis det blir for omfattende sertifisering for å dekke kravet, vil det kunne være vanskelig for små entreprenører å levere til offentlige byggherrer.
<p>Miljøfyrtårn anser krav om miljøstyringssystem som et godt krav med god klima- og miljøeffekt innen anlegg.</p> <p>Angående kravformuleringen</p> <p>Vi anbefaler å formulere kravet slik det er formulert i høringsbrev ang. krav til klima og miljø i transportdelen av avfallshåndtering i offentlige anskaffelser: «Leverandøren skal ha et tredjepartssertifisert miljøledelsessystem eller –standard, av typen EMAS, ISO 14001, Miljøfyrtårn eller tilsvarende.» Eventuelt med tillegget «Miljøstyringssystemet skal være dokumentert og åpent for innsyn fra byggherre. Byggherre kan etterspørre mer dokumentasjon, og da skal leverandør framvise denne innen 3 uker» slik dere forslår i vedlegget til høringsbrev.</p> <p>Den første setningen er en mye brukt kravformulering som leverandørmarkedet er vant til, og som får frem vesentlig informasjon. Vi vil tro at det vil være forenklede både for innkjøpere og leverandører hvis forslag til krav om tredjepartssertifisert miljøledelse er likelydende i ulike bransjer og sektorer. Resten av kravformuleringen slik den er foreslått i høringsbrevet mener vi er overflødig, da dette beskriver forhold som er obligatoriske i tredjepartssertifiserte miljøledelsessystem.</p> <p>Dersom DFØ heller ønsker å beholde kravformuleringen slik den er foreslått i høringsbrevet, oppfordrer vi likevel sterkt til å slette «for relevant bransje» etter Miljøfyrtårn. Teksten vil da lyde: «Leverandøren skal ved kontraktsinngåelse ha tatt i bruk et miljøstyringssystem som oppfyller kravene i gjeldende NS-ISO 14001, EMAS (Eco-Management and Audit Scheme), Miljøfyrtårn eller tilsvarende.»</p> <p>Det ligger implisitt i miljøfyrtårnsertifisering at virksomheten sertifiseres med kriterier for relevant(e) bransje(r) i tillegg til felleskriterier som er like for alle private virksomheter. Det kan</p>

virke forvirrende på leverandørmarkedet dersom «for relevant bransje» fremheves i kravteksten. Oss bekjent er dette ikke vanlig praksis i dag å nevne «for relevant bransje», og vi kan ikke se at det tilfører verken informasjon eller tydelighet.

Dokumentasjon av kravet

Vi anbefaler sterkt å slette «for relevant bransje» første setning under dokumentasjon av kravet. Se begrunnelse under kommentar til kravformulering.

Se også kommentar ang. akkrediteringsmyndighet.

Informasjon om kravet

Miljøfyrtårn foreslår følgende tillegg til første avsnitt: «Innkjøper bør varsle om et slikt krav tidlig i prosessen, slik at leverandørmarkedet har tid til å innføre miljøstyringssystem.» Deretter «Der markedet er umodent, kan kravet også vurderes som et kontraktsvilkår som skal oppfylles innen 6-12 måneder».(Se over, ang. type krav)

Neste avsnitt fremhever seks punkter om hva et miljøstyringssystem innebærer. Punkt 1-5 er korrekte, men punkt 6 bør modifiseres noe. Punkt 6 sier: «stiller miljøkrav tilsvarende punkt 1-5 til underleverandørene». Tredjeparts miljøsertifisering krever ikke at virksomheten stiller krav om miljøledelse til alle underleverandører. I likhet med offentlige innkjøpere, skal miljøsertifiserte virksomheter gjennomføre en vesentlighetsanalyse og stille miljøkrav i vesentlige innkjøp, herunder krav om miljøledelse der det anses som effektivt.

Endret pkt. 6 kan være: «stiller relevante miljøkrav til vesentlige underleverandører»

Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet

Se tilsvarende for bygg

Miljørisikovurdering

Kravet for prosjektering og totalentreprise er harmonisert. For øvrig er kravet lett revidert.

Kommentarer

Nye Veier mener at miljørisiko bør være en integrert del av generelle krav som stilles til entreprenørens risikostyring i prosjektet.

Bergen kommune BME: Virker ok

Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet

Beholdes uendret

Logistikkstrategi

Dagens basiskrav er knyttet til generell logistikk, og i liten grad miljørelatert. I avansert er kravene knyttet til massehåndtering. Vi mener at ambisjonsnivået i dagens basiskrav er så lavt at det bør utgå i en kriterieveiviser for miljø.

Det gjenstående gjøres til et grunnleggende krav til massehåndtering.

Kommentarer
Nye Veier bruker totalentrepriser. Dette er detaljstyring som ikke hensiktsmessig i en slik entrepriseform. Det bør heller stilles krav til klimaregnskap med tilhørende målsettinger, ref. merknad over.
Bergen kommune BME: Det høres fornuftig ut. Svært nyttig å ha som krav i forhold til massehåndtering i anleggskontrakter.
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

System, registrering og styring av materialer, varer og kjemiske produkter

Kravet er et grunnleggende krav som beholdes uforandret.

Kommentarer
Bergen kommune BME: Virker ok
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

Reduksjon av plast

Kravet til utførelsesfasen er beholdt uendret.

Prosjekteringskravet er svært tynt og foreslås tatt ut av veilederen: *Det skal gjøres tiltak for å redusere bruk av plast i prosjektet. Det skal ikke benyttes macro polymerfiber i sprøytebetong til bergsikring. En andel av emballasjen skal være miljøvennlig emballasje, og eventuelt være resirkulert plast.*

Kommentarer
Bergen kommune BME: Enig. Samtidig bør man i prosjekteringsfasen ta hensyn hvordan man benytter plast. Eksempel om man prosjekterer et uterom med mye plastdekke, eller om man søker å benytte andre materialer.
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

Avfallshåndtering på anleggsplass

I basiskravet skal det beskrives tiltak for å redusere avfallsmengden med 5% og det skal leveres sluttrapport. I avansert er reduksjonsmålet 10%, og månedlig rapport.

Vi forslår å beholde det mest ambisiøse kravet, med månedlig rapportering. Rapporteringen bør harmoniseres mot kravene i byggebransjen for å bedre kvaliteten på statistikk og oppfølging.

Kommentarer
Nye Veier: For at dette kravet skal ha en verdi er det også nødvendig at det fremgår klart av kontrakten hva reduksjonen av avfallsmengdene måles opp mot. Nye Veier minner for ordens skyld om at TEK10 allerede stiller noen krav til avfallssortering og gjenvinningsgrad i § 9-8.
Bergen kommune BME: Virker ok. Kravet er vel også etter hvert godt innarbeidet i bygg- og anleggsbransjen?

Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

Kartlegging av fremmede arter

Det finnes i dag et prosjekteringskrav og et krav til totalentreprise «Unngå spredning av fremmede arter». Prosjekteringskravet er grunnleggende, selv om det gjøres en tilføyelse om at det skal vurderes tiltak for å erstatte tapte naturverdier.

Kravet skifter navn til Kartlegging av fremmede arter. Det forutsettes at dette gjøres i forprosjekt/regulering eller detaljplanfasen.

Kommentarer
Bergen kommune BME: Virker hensiktsmessig
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

Unngå spredning av fremmede arter

Dagens kravet til totalentreprise inneholder en blanding av kartlegging/rapportering og utførelse. Vi foreslår å gjøre dette til et rent utførelseskrav som forutsetter at kartleggingen er gjort i tidligere fase.

Dokumentasjonskravet er knyttet til hvordan fremmede arter er fjernet.

Kommentarer
Bergen kommune BME: Hensiktsmessig
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

Utslippsreduksjon fra fartøy og maskiner til sjøs

Kravet beholdes uendret, men gjøres til et kontraktsvilkår.

Kommentarer
Bergen kommune BME: Virker ok
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

Planlegge istandsetting av anleggsområdet

Det gamle basiskravet er svært enkelt, mens det avanserte ligger på et nivå som er nødvendig for å oppnå gevinst knyttet til biologisk mangfold. Vi foreslår å slå sammen kravene og gjøre det grunnleggende.

Kommentarer
Bergen kommune BME: ok
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet

Beholdes uendret

Istandsetting av anleggsområdet

Kravet er gjort til et rent utførelseskrav, og det forutsettes at kartlegging og planlegging er gjort i tidligere fase. Det er liten forskjell mellom basis og avansert i dagens kriterieveiviser. Begge baserer seg på naturlig revegetering, mens basis også setter krav til tilført plantemateriale.

I høringsforslaget er teksten er slått sammen og gjort grunnleggende.

Kommentarer
Bergen kommune BME: ok
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

Utarbeide marksikringsplan

Kravet heter i dag Naturinngrep, prosjektering. Forskjellen på basis og avansert i dagens kriterieveiviser er liten, og omhandler forming av skjæringer og fyllinger mot omkringliggende terreng. Vi foreslår å endre navn til utarbeide marksikringsplan og gjøre det grunnleggende.

Kommentarer
Bergen kommune BME: Ok, se også punkt under.
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Navnet endres til Naturinngrep - utarbeide marksikringsplan

Minimere naturinngrep

Krav til utførelse, som en oppfølging av marksikringsplan. Beholdes uendret.

Kommentarer
Bergen kommune BME: Ok, men det var litt uklart at punkt hang sammen. Kan man ha naturinngrep med i overskrift på marksikringsplan?
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

Forurensing fra anleggsmaskiner og utstyr

Endres fra kravspesifikasjon til kontraktskrav. Teksten beholdes uendret.

Kommentarer
Bergen kommune BME: ok
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

Gjenbruksasfalt

Kravet er grunnleggende, og beholdes uendret. Vi ber om tilbakemelding om det faglig sett er behov for oppdatering.

Er det behov for innskjerping av kravet?
Kommentarer
Nye Veier mener dette er for detaljerte krav, som er lite egnet for totalentrepriser innenfor anlegg. Nye Veier mener bruk av klimagassregnskap med krav til reduksjon er et bedre og mer treffsikkert tiltak. Det er da opp til entreprenøren å finne løsninger og være ansvarlig for disse.
Bergen kommune BME: Som rådgiver innenfor off. anskaffelser mangler jeg fagkunnskapen for å kunne svare.
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret. I store prosjekter vil klimagassberegninger kunne benyttes. Dette er et konkret krav som kan stilles i alle prosjekter, uansett størrelse.

Unngå farlige stoffer

Dette kravet finnes i dag med to ambisjonsnivåer. I basisnivå er det krav om at det ikke skal benyttes produkter som inneholder mer enn 0,1 vektprosent av farlige stoffer. I avansert er kravet null. I praksis vil det ikke være forskjell på disse kravene på grunn av måleutfordringer. Vi foreslår derfor å kun stille et grunnleggende krav (0,1 vektprosent)

Kommentarer
Bergen kommune BME: ok
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

Lavtemperatur asfalt

Dagens kriterieveiviser har her et basiskrav på max 140° C, og et avansert krav på 120° C. Vi ber om innspill på om det er mulig å skjerpe dette kravet til henholdsvis 130° C og 110° C. Er markedet så modent at man kan stille ett krav. I så fall hva er riktig nivå? Vi foreslår å gjøre dette til en teknisk spesifikasjon, og ikke et kontraktsvilkår.

Kan vi skjerpe kravet til 130 og 110° C?
Hvis vi gjør kravet grunnleggende (ett ambisjonsnivå), hva bør da være max temperatur?
Andre kommentarer
Nye Veier mener dette er for detaljerte krav, som er lite egnet for totalentrepriser innenfor anlegg. Nye Veier mener bruk av klimagassregnskap med krav til reduksjon er et bedre og mer treffsikkert tiltak. Det er da opp til entreprenøren å finne løsninger og være ansvarlig for disse.
Bergen kommune BME: Som rådgiver innenfor off. anskaffelser mangler jeg fagkunnskapen for å kunne svare. Kan kravet «Lavtemperatur asfalt» komme rett etter kravet «Gjenbruksasfalt»?

Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret. I store prosjekter vil klimagassberegninger kunne benyttes. Dette er et konkret krav som kan stilles i alle prosjekter, uansett størrelse.

Ombruk av materialer og komponenter

Kravet finnes i dag i nesten identisk form for prosjektering og totalentreprise. De slås sammen til ett krav om plan og strategier. Det foreslås ikke noe tidspunkt for leveransen.

Kommentarer
Nye Veier mener dette er for detaljerte krav, som er lite egnet for totalentrepriser. Nye Veier mener bruk av klimagassregnskap med krav til reduksjon er bedre. Det er da opp til entreprenøren å finne løsninger og være ansvarlig for disse.
Bergen kommune BME: ok
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

Miljødokumentasjon og miljøkrav til materialer

Her finnes det fire versjoner i dagens kriterieveileder, to for prosjektering og to for totalentreprise. Hoveddelen av kravet er tabeller over krav til ulike materialer. For totalentreprise er det i tillegg krav om resirkulert materiale. De avanserte kravene har lavere utslippsgrenser og høyere resirkuleringskrav, og i tillegg skal klimagassutslipp for transport fra fabrikkport til anleggsplass inkluderes.

Temaet er viktig for å fremme materialvalg med lavere klimapåvirkning. Samtidig er kravformuleringene omfattende og kompliserte, og vi er svært usikre på om de kan benyttes direkte i en anskaffelsesprosess. Blant annet er det ikke mulig å beregne transport før leverandør er valgt, og det skjer først i utførelsesfasen. Det skaper også usikkerhet at det er forskjeller i kategoriene og utslippskravene mellom prosjektering og totalentreprise. Vi foreslår derfor å fjerne de rene prosjekteringskravene, og beholde oversikten over utslippskrav og resirkuleringskrav, i to nivåer. Det presiseres at kravet til resirkulert materiale gjelder ved gjennomføring.

Krav til bærekraftig trevirke tas ut og erstattes av nytt krav til lovlig og bærekraftig trevirke.

Er det behov for å justere grenseverdiene for noen av materialene?
Bergen kommune BME: Som rådgiver innenfor off. anskaffelser mangler jeg fagkunnskapen for å kunne svare.
Kommentarer
Bergen kommune BME: Det virker som kriterieveiviseren er forventet benyttet av både innkjøper/rådgiver anskaffelser og ulike fagpersoner. Det kan gjøre den mer utfordrende å ta i bruk, siden flere i organisasjonen må få opplæring/kursing. Og bruken i seg selv fremstår som litt omfattende å sette seg inn i.
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Beholdes uendret

Følgende krav forslås slettet

Leverandørens ivaretagelse av miljøhensyn i prosjektet og på anleggsplass

Dette er et kontraktsvilkår der leverandøren skal legge fram en oversikt over tiltak som skal iverksettes på anleggsplassen. Slik kravet er formulert er det uforpliktende, og vanskelig å følge opp.

Det erstattes av Miljøprogram og Miljøoppfølgingsplan.

Kommentarer
Bergen kommune BME: Virker hensiktsmessig
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Utgår fra kriterieveiviseren

Leverandørens ivaretagelse av prosjektets avfallsplan og kildesortering

I basisnivå er dette krav om at leverandør skal utarbeide en avfallsplan som oppfyller byggherrens mål om kildesorteringsgrad. I avansert nivå skal det foreslås tiltak for å redusere avfallsmengden. Det avanserte kravet er uforpliktende og vanskelig å følge opp.

Kravet anses dekket av Miljøprogram og Miljøoppfølgingsplan.

Kommentarer
Bergen kommune BME: Virker hensiktsmessig
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Utgår fra kriterieveiviseren

Utslippsreduksjon fra anleggsmaskiner, kjøretøy og utstyr

Dagens krav bygger på fossilfritt som et minimum, og nullutslippsmaskiner som et avansert krav. Miljødirektoratet og DFØ kom i februar 2021 med en [anbefaling](#) om at nullutslipp bør prioriteres i offentlige anskaffelser. Videreføring av et krav om Steg V og Euro 6 og bruk av biodiesel vil være i strid med denne anbefalingen.

En ny standard for Utslippsfrie bygge- og anleggsplasser er under utarbeidelse. Det vil derfor være naturlig å komme med en oppdatert kravformulering når denne standarden foreligger.

Kommentarer
Nye Veier: Det høres fornuftig ut å avvente. Men; siden man etter hvert har fått en god del erfaring med nullutslippsmaskiner i anskaffelser, så vil det kanskje likevel være mulig å foreslå noe basert på disse erfaringene mens man venter på ny standard?
Bergen kommune BME: Virker hensiktsmessig. Det er stort fokus på utslippsfrie bygge- og anleggsplasser, og det forventes en rask utvikling for hva som kan leveres av markedet/entreprenør innen både utstyr og maskiner.
Byrådet i Bergen har vedtatt å innføre krav om utslippsfrie bygg- og anleggsplasser innen 1.1.2025, og det er stor aktivitet i Bymiljøetaten for å nå dette målet. Det gjelder også hvordan stille krav til rapportering av CO2 utslipp, samt innhente erfaring fra oppfølging av kravene i kontrakt.
Bymiljøetaten sender gjerne innspill senere når vi har gjort noen flere erfaringer.

Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Det formuleres et nytt krav som kan sendes på høring

Klimagassberegninger for prosjektet

Dagens krav er formulert som et kontraktsvilkår om å lage klimabudsjett og regnskap, og dokumentere hvordan det har påvirket valg av løsninger. Vi mener at kravet er svært generelt, og lite treffsikkert for å oppnå målet om reduksjon av klimagassutslipp. For bygg kan det etableres et referansenivå, og stille krav knyttet til dette. For anlegg har vi ikke verktøy til å gjøre noe tilsvarende.

Vi ber om innspill på hvordan man kan stille krav til klimagassberegninger for anlegg, og hvordan dette skal følges opp i kontrakt.

Kommentarer
<p>Nye Veier: Det finnes mange muligheter for å inkludere klimagassberegninger i konkurranser, også i anlegg. Noen eksempler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Byggherre kan lage en helhetlig klimagassbudsjett, og stille krav om at leverandøren leverer iht klimabudsjettet eller stille krav til en reduksjon i prosent av klimagassbudsjettet. Det sikrer at byggherre når sine overordnede mål om reduksjon. • I tillegg bør konkurransen inneholde mål om ytterligere reduksjon til kravet. Den som vinner konkurransen, vil da bli forpliktet til å levere på sin tilbudte reduksjon. Kontrakten må spesifisere rapporteringsformater og beregningsverktøy for å sikre likebehandling. • Byggherre kan be om at entreprenøren oppstiller budsjetter for utslipp, eller mengder spesifikke innsatsfaktorer, og bruke dette i sin vektning av tilbud i anbudskonkurransen. • Byggherre kan stille krav om maksutslipp for utvalgte innsatsfaktorer, og/eller stille krav om at utvalgte innsatsfaktorer skal ha bedre klimaprestasjon enn minimumskravet. <p>Dette er bare tre mulige eksempler, som hvert har sine fordeler og ulemper. Valgt tilnærming burde baseres på prosjektets/virksomhetens anskaffelsesstrategi.</p> <p>Når det er sagt, så hadde nok det beste vært om bransjen var enige om «referanseanlegget», slik man har klart på bygg.</p> <p>Eksempler på krav til klimaregnskap i prosjekter kan hentes både fra Bane NOR, SVV og Nye Veier sine kontrakter.</p>
Bergen kommune BME: Enig om at dagens krav er for generelt.
Konklusjon og kommentarer som vil bli innarbeidet
Det formuleres et nytt krav basert på innspillene fra Nye Veier som kan sendes på høring

Forslag til nye krav og kriterier

DFØ ønsker å videreutvikle kriterieveiviseren, og ber i den sammenheng om forslag til nye krav og kriterier som kan publiseres i løsningen.

Forslag til nye krav og kriterier
Nye Veier mener at forslag om krav til klimaregnskap med tilhørende målsettinger og BREEAM Infrastructure (tidligere: CEEQUAL) bør vurderes medtatt. Eksempel kan hentes fra Nye Veiers kontrakter, hvis dette er aktuelt.

Takk for at dere har tatt dere tid til å gi uttalelse!